

OBJECT, SUBJECT & FORMALITEITEN

Dr. S.J. van Gompel

VVA ledenvergadering, Amsterdam, 9 november 2012

‘Auteur’ & ‘werk’: twee kernbegrippen.

- HERA project: ‘Of Authorship & Originality’.
  - IViR (Universiteit van Amsterdam)
  - CIPIL (University of Cambridge)
  - Infomedia (University of Bergen)

Overzicht

- Object, subject en formaliteiten in de 19^e eeuw.
- De Auteurswet 1912.
  - Subject (kort).
  - Object.
- Stellingen.

Objecten van bescherming vóór 1912: het ‘werk’ in de 19^e eeuw.

- Bescherming met name voor drukwerken:
  - 1817/1881: recht om letter- en kunstwerken (prenten, tekeningen, kaarten, enz.) door den druk gemeen te maken.
- Sinds 1881: ook recht om dramatisch-muzikale werken en toneelwerken uit- of op te voeren.
- Geen bescherming voor kunstwerken (tenzij als 2-dimensionaal drukwerk).

19^e-eeuwse beschermingsvoorwaarden

- Om auteursrechtelijke bescherming te genieten golden een aantal strenge voorwaarden:
  - 1) Van elk werk moesten drie (1817) c.q. twee (1881) exemplaren worden gedeponneerd.
  - 2) Het werk moest op een NL drukkerij zijn gedrukt (aangetoond met een verklaring).
  - 3) Tot 1881 moest het werk een NL uitgever hebben (duidelijk op het werk vermeld).

Geen originaliteitscriterium

- Bescherming kwam ook toe aan:
  - predikbeurtenlijsten;
(zie: HR 29 april 1895)
  - feestwijzers;
(zie: HR 21 november 1892)
  - en andere werken zonder ‘geestesschepping’
(zie: De Beaufort, *Het auteursrecht*, 1909, p. 174).

PREDIKBEURTEN

Zondag 21 Juli.

Evang. Luth. Gemeente.

Nozemanstraat 10: 10 v.m. ds. Visser, Bergweg 108 en Slaghekstraat 233. geen dienst.

Remonstr. Gem., Westersingel.

10.30 v.m. ds. Wegerif.

Eglise Reformée Wallonne, Baan 133.

Dimanche matin à 10 1/2 heures mr. J. Arnal, d' Amsterdam.

Duitsche Evang. Gem., Zw. Paardenstr. 97.

10.30 v.m. Pfarrer Bielki te Haarlem.

Doopsgezinde Gem., Noorsche Kerk.

10.30 v.m. ds. S. N. H. Gorter.

Vrijz. Hervormden, Gouvernestraat 30.

10.30 v.m. ds. J. D. v. d. Veen.

Vrijz. Kerkdiensten in Het Nieuwe Verbond, Jagerslaan.

10.30 v.m. mevr. dr. A. Mankes—Zernike,

Geref. Kerk (H.V.), Vriendenlaan 23.

10 v.m. en 5.30 n.m. ds. J. J. Buskes Jr.

Aan wie kwam bescherming toe?

- De auteur of diens rechtverkrijgende(n) waren subject van het auteursrecht (1817/1881).
- In de praktijk: toch vooral uitgevers, drukkers en printers die bescherming genoten.
  - Reden: vrijwel altijd rechtenoverdracht (hield verband met vervullen van formaliteiten).
- Bij werken zonder naam van auteur: uitgever of drukker als auteur aangemerkt (1881).

Concluderend: 19^e eeuw

- Auteursrechtelijke bescherming was beperkt.
- Duidelijkheid over het te beschermen object:
  - Concreet afgebakend werkbegrip.
  - Alleen bescherming indien aan formaliteiten was voldaan.
- Voor de rest: lage drempel voor bescherming.
  - Originaliteit was geen vereiste (behalve in de zin dat het werk niet eerder al bestond).

Een nieuw begin: de Auteurswet 1912

- Belangrijkste veranderingen waren:
  - Afschaffing formaliteiten.
  - Introductie van een open werkbegrip dat is afgebakend door een originaliteitstoets.
  - Sterke nadruk op de persoon van de auteur en diens intellectuele creatie als grond voor auteursrechtelijke bescherming.

De positie van de auteur na 1912

- Belangen van auteurs komen voorop te staan:
  - Exploitatierchten komen toe aan de maker of diens rechtverkrijgenden.
    - In de praktijk nog steeds vaak rechtenoverdracht (wetsvoorstel Auteurscontractenrecht).
  - Expliciete erkenning morele rechten.
- De auteur is ook het lijdend voorwerp voor het vaststellen of iets een ‘werk’ is: het originaliteitscriterium is erg subject-georiënteerd.

Auteurswet 1912: Het werkbegrip

- De Auteurswet 1912 kent een open werkbegrip.
  - niet-limitatieve lijst van beschermde werken i.c.m. ‘ieder voortbrengsel op het gebied van letterkunde, wetenschap of kunst’.
- Open werkbegrip is overgenomen van de BC.
  - Opmerkelijk: BC houdt werkbegrip bewust open zodat landen met uiteenlopende werkbegrippen zich toch bij de BC kunnen aansluiten.

Beschermingsvoorwaarden na 1912

- De Aw 1912 heeft alle formaliteiten afgeschaft.
  - Formaliteitenverbod in BC: geen depot.
    - NL had ervoor kunnen kiezen het depot te handhaven voor werken waarvan NL het land van oorsprong is.
  - Internationale bescherming erkend (BC).
- Hiervoor in de plaats: originaliteitsvereiste.
  - De Aw spreekt nergens over ‘originaliteit’, maar algemeen erkend in literatuur dat het werk ‘eene schepping van eigen geest’ moet zijn.

De originaliteitstoets

- ‘Originaliteit’ is lastig te duiden, maar rechters trachten het begrip wel te definiëren:
  - Rb. Groningen, 19 november 1926: ‘een eigen nieuw oorspronkelijk karakter’;
  - Rb. A’ dam, 3 mei 1932: of de maker het werk ‘een eigen karakter’ heeft gegeven;
  - HR, 17 april 1953: of de maker ‘op zijn werk een persoonlijk stempel heeft gedrukt’.
- Originaliteit meer en meer subject-georiënteerd.

Huidige originaliteitsvereiste

- Positieve afbakening:
  - ‘eigen oorspronkelijk karakter’ &
  - ‘persoonlijke stempel van de maker’.
- Negatieve afbakening:
  - Niet banaal/triviaal.
  - Niet technische/functioneel bepaald.
  - Geen stijl- of andere niet beschermde elementen.

Uitzondering: ‘... alle andere geschriften’ (art. 10 lid 1 onder 1 Aw)

- HR heeft erkend dat niet-originele geschriften die bestemd zijn openbaargemaakt te worden bescherming genieten tegen nadruk.
  - HR 1937 (telefoongids); 1953 (radioprogramma) 1961 (Explicator); 1965 (Televizier); etc.
- Dit stuitte vanaf begin op kritiek.
- Geschriftenbescherming ‘dataverzamelingen’ onder druk: Football Dataco arrest (C-604/10).

Resultaat

- Steeds verder uitdijend werkbegrip.
- Historisch gezien terug te voeren op keuzes van nationale en internationale wetgevers:
  - Afschaffing formaliteiten.
  - Open en niet duidelijk afgebakend werkbegrip.
  - Lage originaliteitseis: er hoeft alleen te worden getoetst of de auteur bij de creatie van het werk eigen subjectieve keuzes heeft gemaakt.

Stellingen

- De drempel voor auteursrechtelijke bescherming is veel te laag. Er moeten strengere en duidelijkere beschermingsvoorwaarden komen, bijvoorbeeld door het werkbegrip beter en duidelijker af te bakenen en/of de originaliteitstoets te verhogen.
- Een alternatief zou zijn om het ontstaan van het auteursrecht weer aan bepaalde laagdrempelige formaliteitseisen te onderwerpen.

Veel dank voor uw aandacht!

Stef van Gompel

S.J.vanGompel@uva.nl